

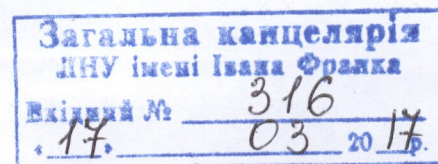
ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу **Кравця Романа Андрійовича**
“Фінансове прогнозування розвитку реального сектору економіки
України”, подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних
наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Актуальність теми дисертаційної роботи

Фінансове прогнозування є одним із найбільш недооцінених інструментів у політиці розвитку реального сектору економіки України. Світова практика фінансового прогнозування свідчить про надзвичайно широкі можливості його застосування, у розвинених країнах фінансові прогнози застосовуються для розробки практично усіх важливих управлінських рішень як на макроекономічному, так і мікроекономічному рівні. В реальному секторі економіки України фінансове прогнозування здійснюється лише формально, що призводить до розробки та прийняття неякісних управлінських рішень.

Розвиток фінансового прогнозування дозволить підвищити якість управлінських рішень, стабільність та передбачуваність динаміки основних параметрів фінансової системи України. Існує широкий зарубіжний досвід фінансового прогнозування, який може бути використаний для розвитку фінансового прогнозування на мікро- та макрорівні. Проблематиці фінансового прогнозування в економіці України присвячено багато наукових праць, однак потребують подальшої розробки питання ролі і можливостей використання його інструментарію для розвитку реального сектору економіки. Таким чином, обрана тема дисертаційної роботи є актуальною, має теоретичне і практичне значення.

Зміст дисертаційної роботи, об'єкт і предмет дослідження структурно узгоджені та відповідають обраній темі. Поставлені автором завдання та мета достатньо повно розкриті, а отримані висновки оригінальні, логічні, обґрунтовані та відповідають поставленій меті.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота – складова частина науково-дослідної роботи кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка за темами: “Фінансові стратегії розвитку економіки України” (державний реєстраційний № 0112U004029), в ході якої вивчено інноваційні методи побудови довгострокових фінансових прогнозів; “Формування фінансового потенціалу національної економіки” (державний реєстраційний № 0116U001677), в межах якої розроблено багатофакторну модель прогнозування фінансового потенціалу розвитку реального сектору економіки України.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується використанням широкої інформаційної бази за темою дисертації, в т. ч. законодавчих та нормативних актів України, що регулюють фінансову діяльність суб'єктів господарювання реального сектору економіки; офіційних статистичних даних; даних Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, Міністерства аграрної політики та продовольства України; річної фінансової звітності ПАТ “Мотор-Січ”, ПАТ “Галичфарм”, ПАТ “Концерн Хлібпром”; численних наукових публікацій, монографій вітчизняних та зарубіжних науковців; фахових літературних джерел.

Отримані у роботі наукові результати, висновки та рекомендації базуються на положеннях економічної теорії; застосуванні інструментів економіко-математичного моделювання; системному аналізу економічних процесів і явищ у національній економіці. У дисертаційній роботі автором

застосовано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, а саме: аналіз, синтез, наукова абстракція, анкетування, експертної оцінки, порівняння, кореляційно-регресійний аналіз, моделювання (графічні та табличні моделі), побудова тренду, статистичний аналіз та аналіз числових рядів.

Достовірність та обґрунтованість основних наукових положень дисертаційної роботи підтверджується їх апробацією на численних науково-практичних конференціях, публікаціями у наукових фахових виданнях, використанням у практичній діяльності підприємств реального сектору вітчизняної економіки і бюджетних установ, а також в навчальному процесі.

Основні положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, їх новизна

Новизна дисертаційної роботи полягає в тому, що автором розроблено теоретико-організаційні основи і практичні рекомендації, спрямовані на удосконалення фінансового прогнозування розвитку реального сектору економіки України. Серед основних наукових досягнень виділимо такі:

- уточнено визначення фінансового прогнозування, під яким запропоновано розуміти процес формування цілісного бачення ймовірних результатів економічних тенденцій і визначення їхнього фінансового вираження у визначений момент в майбутньому (с. 12-13);

- удосконалено методичні підходи прогнозування фінансових результатів реального сектору економіки України на основі багатофакторної регресійної моделі. Основними факторами запропонованої моделі є рівень облікової ставки та курсу долара США, обсяги наданих банківських кредитів, прямих іноземних інвестицій та основних засобів. Застосування моделі дозволить підвищити якість прогнозування розміру чистого прибутку галузей реального сектору економіки та дасть змогу оцінити їх фінансовий потенціал (с. 185-203);

- удосконалено підходи щодо оцінки впливу зовнішньоекономічних чинників на конкурентоспроможність та фінансовий стан підприємств

реального сектору економіки на основі застосування “Прогнозно-оцінної моделі фінансового стану та міжнародної експортної конкурентоспроможності реального сектору економіки України” та “Прогнозно-оцінної моделі фінансового потенціалу та потреби економіки України в імпорتنій продукції”. Вказані моделі дозволяють оцінити зміни обсягів експортної та імпорتنій продукції за галузями реального сектору національної економіки і сформувані прогноз фінансового стану та потенціалу окремих галузей та реального сектору загалом (с. 89-104);

- обґрунтовано доцільність формування системи інститутів фінансового прогнозування різних форм власності, що дозволить забезпечити потреби реального сектору економіки якісною прогновною інформацією на усіх рівнях управління (с. 120-126);

- удосконалено наукові підходи прогнозування фінансових показників діяльності суб’єктів господарювання реального сектору економіки на основі регресійної моделі комбінованого застосування експоненціальної, логарифмічної та лінійної залежностей, що дозволяє підвищити якість прогнозованих показників (с. 138-141).

- набули подальшого розвитку підходи до оцінки та прогнозування фінансового потенціалу галузей реального сектору економіки України за допомогою експертного опитування. Це дає змогу враховувати неформальні чинники економічних явищ та процесів, що дозволить підвищити якість прийнятих управлінських рішень (с. 157-170);

- удосконалено підходи до фінансового прогнозування розвитку реального сектору економіки України в частині врахування прогнозів тенденцій світових фондових індексів, які є вираженням стану провідних економік світу. Це дозволить враховувати у фінансових прогнозах перспективи співпраці з іноземними партнерами, визначити можливості основних конкурентів (с. 170-185).

Теоретичне і практичне значення результатів дисертаційної роботи

Отримані дисертантом за результатами дослідження наукові положення, висновки і рекомендації є внеском у розвиток науково-методичних засад фінансового прогнозування розвитку реального сектору економіки України.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що вони можуть бути використані у процесі прийняття управлінських рішень на макро- і мікрорівнях. Окремі положення проведеного дослідження використані у практичній діяльності органів влади (Управління соціального захисту Департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради, про що свідчить довідка № 31.05.2016 від 2605-вих-960 та фінансове управління Перемишлянської районної державної адміністрації, про що свідчить довідка № 71 від 21.06.2016), а також підприємств реального сектору економіки (ТОВ “Яблуневий Дар”, довідка № 255 від 29.06.2016).

Окремі положення дисертаційної роботи застосовуються у навчальному процесі на економічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка при викладанні дисциплін “Фінанси”, “Фінансова діяльність суб’єктів господарювання”, “Інвестування”, “Фінансовий менеджмент”, “Фінансова політика” (довідка № 2315-Н від 19.05.2016), а також можуть бути використані при підготовці навчально-методичної літератури.

Повнота викладення положень дисертації в опублікованих працях і авторефераті

Основні результати дослідження опубліковано в 18 наукових працях, загальним обсягом 8,51 д.а., зокрема, 7 статей (6,47 д.а.) у наукових фахових виданнях України, у тім числі 2 статті (1,78 д.а.) у наукометричних виданнях. Кількість та обсяг друкованих праць Кравця Р. А. відповідають встановленим вимогам щодо публікації основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Результати дослідження доповідались, обговорювались та одержали позитивну оцінку на міжнародних, всеукраїнських, науково-практичних і

студентсько-аспірантських конференціях, зокрема: Восьмій Всеукраїнській науковій Інтернет-конференції “Значення сучасної науки для динамічного розвитку України” (м. Тернопіль, 2011 р.); I-й Міжнародній науковій інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих учених “Стратегічні орієнтири розвитку економіки України” (м. Львів, 2013 р.); XII міжнародній заочній науково-практичній конференції “Наукова дискусія: питання економіки і управління” (м. Москва, 2013 р.); XX міжнародній науковій конференції студентів, аспірантів та молодих учених “Актуальні проблеми функціонування господарської системи України” (м. Львів, 2013 р.); I Всеукраїнській науково-практичній конференції “Потенціал стійкого розвитку та фінансова безпека соціально-економічних систем” (м. Дніпропетровськ, 2013 р.); Всеукраїнській науковій Інтернет-конференції “Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення” (м. Тернопіль, 2014 р.); XXI Міжнародній конференції студентів, аспірантів та молодих учених “Актуальні проблеми функціонування господарської системи України” (м. Львів, 2015 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції “Стан та перспективи розвитку фінансів, обліку та підприємництва в умовах трансформації економіки” (м. Київ, 2016 р.); XLIII Міжнародній науково-практичній конференції “Актуальні питання наукових досліджень” (м. Чернівці, 2016 р.).

Зміст автореферату, представлені в ньому наукові результати, висновки та рекомендації в повній мірі розкривають основні положення дисертаційної роботи.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Попри все, в роботі наявні певні недоліки, які вказують на дискусійність висновків та необхідність додаткового обґрунтування окремих результатів дослідження.

1. Бракує чіткого розмежування понять “фінансове прогнозування” та “фінансове планування”. У роботі останнє взагалі не згадується, хоча, власне, фінансове прогнозування призначене для складання якісних фінансових

планів. У зв'язку із цим не зовсім коректним є віднесення до основних напрямів фінансового прогнозування суб'єкта господарювання "розробку плану використання ресурсів", яка є завданням фінансового планування (с.20).

2. Перебільшенням є твердження про те, що "фінансове прогнозування покликане налагодити *якісну взаємодію окремих складових економічної системи* та стимулювати розвиток кожної з них, зберігаючи цілісні взаємозв'язки та забезпечуючи виважені диспропорції між окремими її елементами" (с. 28). Фінансове прогнозування має обмежені функції, які зводяться до забезпечення якісною прогнозною фінансовою інформацією для прийняття управлінських рішень на різних управлінських рівнях.

3. Визначаючи "фінансовий потенціал реального сектору економіки" як "забезпеченість процесів, які в ньому відбуваються, фінансовими ресурсами, які потрібні для досягнення стабільного економічного зростання у майбутньому" (с. 57), автор не вказує спосіб, у який розраховується така "забезпеченість" та одиницю виміру цього показника. На с.185 "фінансовий потенціал" вже розглядається як здатність залучати потрібні фінансові ресурси та генерувати позитивні фінансові результати. На с.191 йде мова лише про "вираження фінансового потенціалу реального сектору економіки в прогнозних значеннях обсягу чистого прибутку" (формула (3.10)), тоді як інші джерела фінансування використовуються як незалежні змінні (кредити, іноземні інвестиції). Вважаю, що такий методологічний підхід до визначення змісту поняття "фінансовий потенціал" та його оцінювання потребують уточнення.

4. У підрозділі 1.3 автором чітко не сформульовано власний підхід до концептуальних основ розвитку фінансів реального сектору в Україні, доцільно було б розкрити авторське бачення співвідношення ринкових та державних механізмів у фінансовому забезпеченні бізнесу з урахуванням існуючих макрофінансових та інституційних обмежень. Матеріал на с.56-66

не розкриває питань розвитку саме фінансів реального сектору економіки, йдеться про загальновідомі наукові економічні школи.

5. Розглядаючи тенденції зовнішньоекономічної діяльності підприємств на сс.89-100, автор прогнозує рівень попиту на експорту та імпорту продукцію на основі прогнозних моделей, отримані результати представляють науковий інтерес. Але не можна погодитись із висновком про те, що “сформовані прогнозні моделі дають змогу формалізувати тенденції динаміки експортно-імпортних операцій, визначити фінансовий потенціал, міжнародну конкурентоспроможність і перспективність національної економіки України в цілому, та її окремих галузей” (с. 101). Вплив зовнішньоекономічних чинників на фінансовий потенціал є вагомим, але існують також інші чинники формування такого потенціалу, про які доцільно було згадати.

6. Визначення основоположного поняття роботи “розвиток реального сектору” вперше дається лише на с. 185 як “процес підвищення ефективності та досягнення якісно вищого рівня функціонування реального сектору економіки України”. Доцільно було б розкрити підходи та критерії оцінювання ефективності та якості функціонування реального сектору.

7. Потребує розкриття зміст і призначення показників, наведених у таблицях 3.5-3.9, економічний зміст показника “коефіцієнт відхилення показників фінансового потенціалу галузі від середнього значення в 2004-2015 рр.” та потенційна сфера його застосування. Також доцільно вказати одиницю виміру на осі ОУ рисунків 3.17-3.22.

Загальна оцінка дисертації та її відповідності існуючим вимогам

МОН України

Дисертаційна робота Кравця Р. А. на тему “Фінансове прогнозування розвитку реального сектору економіки України” – оригінальне, завершене, самостійне наукове дослідження, що має практичне та теоретичне значення і є актуальним в умовах вітчизняної економіки. Представлені результати дослідження за рівнем наукової новизни відповідають вимогам, висунутим

до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Висновки роботи логічні та достатньо обґрунтовані, а пропозиції можуть мати практичне застосування. Основні положення дисертації відображені в авторефераті.

Основні ідеї дисертаційної роботи та її результати обговорено на численних науково-практичних конференціях, апробовано у практичній діяльності підприємств реального сектору економіки України та бюджетних установ, опубліковано у фахових виданнях, в т. ч. іноземних, що відповідає встановленим вимогам.

Таким чином, дисертаційна робота на тему “Фінансове прогнозування розвитку реального сектору економіки України” відповідає вимогам, що передбачені пунктами 9, 10, 12, 13, 14 “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567 (зі змінами та доповненнями 19 серпня 2015 року № 656), а її автор – Кравець Роман Андрійович – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент

**доктор економічних наук, с.н.с.,
завідувач відділу фінансів реального сектору
Державної установи
“Інститут економіки та прогнозування
Національної академії наук України”**

